

बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने सहकारी संस्था र बचत तथा
ऋणको कारोवार गर्ने बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थालाई सम्पत्ति
शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण गर्ने सम्बन्धमा वित्तीय
जानकारी इकाईले जारी गरेको निर्देशन

सहकारी संस्थालाई जारी गरेको निर्देशन नं. १

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
वित्तीय जानकारी इकाई
२०६६, चैत्र

नेपाल राष्ट्र बैंक
वित्तीय जानकारी इकाई

सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ बमोजिम वित्तीय जानकारी इकाईमा सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतङ्ककारी कार्यमा वित्तीय लगानी गर्ने जस्ता अपराधको नियन्त्रणको सिलसिलामा सहकारी ऐन बमोजिम स्थापित भई बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने सहकारी संस्था र बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थाले पठाउनु पर्ने सूचना तथा जोखिम व्यवस्थापनका सम्बन्धमा सोही ऐनको दफा १० (३) तथा सम्पत्ति शुद्धिकरण नियमावली, २०६६ को नियम ७ (१) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी वित्तीय जानकारी इकाईले देहायका निर्देशन जारी गरेको छ ।

भाग १

ग्राहक पहिचान, सीमा तथा शंकास्पद कारोवार र जोखिम सम्बन्धी व्यवस्था

१. आफ्नो सदस्य/ग्राहकको स्पष्ट पहिचान (**Know Your Customer**) कायम गरी सोको विवरण राख्नु पर्ने ।

१.१ सहकारी संस्थाले कसैलाई सदस्य बनाउँदा वा ग्राहकको खाता खोल्दा, कर्जा प्रवाह गर्दा वा अन्य कुनै आर्थिक कारोवार गर्दा अनुसूचि-१ बमोजिम पहिचान खुल्ने कागजात तथा विवरण लिई सोको अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

१.२ सहकारी संस्थाले विद्यमान (पुराना) सदस्य/ग्राहकहरुको सम्बन्धमा उल्लिखित ऐन बमोजिम विवरणहरु भए नभएको हेरी नभएको भए उनीहरुको विवरणलाई यो निर्देशन लागू भएका मितिले एक वर्ष भित्र अद्यावधिक गरी गराई राख्नु पर्नेछ ।

१.३ सहकारी संस्थाले आफ्नो प्रत्येक कार्यालय/शाखामा सदस्य/ग्राहकले सहकारी संस्थामा पेश गर्नु पर्ने सबै कागजातहरु प्रमाणित गर्नको लागि कुनै कर्मचारीलाई तोकी त्यस्ता कागजातहरु निजबाट प्रमाणित गराई राख्नु पर्नेछ ।

स्पष्टीकरण: “सहकारी संस्था” भन्नाले सहकारी ऐन, २०४८ बमोजिम स्थापित भई बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने सहकारी संस्था र बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थालाई सम्झनु पर्छ ।

२. विवरण दिनु पर्ने:

निर्देशन नं. १ बमोजिम सहकारी संस्थाले आवश्यक विवरण माग्दा त्यस्तो विवरण उपलब्ध गराउने दायित्व सम्बन्धित सदस्य/ग्राहकको हुनेछ । कुनै कारणवस त्यस्तो विवरण नदिने वा दिन नसक्ने सदस्य/ग्राहकसँग सहकारी संस्थाले आफ्नो कारोवार वा व्यवसायिक सम्बन्ध राख्न तत्काल इन्कार गर्न सक्नेछ । कुनै कारणले स्थापित सम्बन्ध गर्न ईन्कार गर्न नसकिने अवस्था भएमा त्यस्ता सदस्य/ग्राहकसंगको कारोवारलाई शंकास्पद कारोवार मानी सोको विवरण अनुसूचि-३ बमोजिमको ढाँचामा वित्तीय जानकारी इकाईमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

३. सीमा वा सो भन्दा बढी रकमका कारोवारको विवरण दिने:
- ३.१ सहकारी संस्थाले कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थाले एक पटक वा पटक पटक गरी एक दिनमा दश लाख रुपैयाँ वा सो भन्दा बढी रकमको कुनै पनि माध्यमबाट जम्मा वा भुक्तानीको कारोवार गरेमा सोको विवरण अनुसूचि-२ बमोजिमको ढाँचामा त्यस्तो कारोवार भएको मितिले सात दिन भित्र वित्तीय जानकारी इकाइमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
  - ३.२ सहकारी संस्थामा जम्मा (प्राप्त) हुन आउने दश लाख रुपैयाँ सीमा भन्दा माथीका कारोवार रकमको, खाता, बही, श्रेस्ता वा हिसाव सञ्चालन सम्बन्धी छुट्टै प्रक्रियागत संयन्त्र तयार गर्नु पर्ने छ र त्यस्तो कारोवारको श्रोत समेत सम्बन्धित ग्राहकबाट उल्लेख गर्न लगाई अध्यावधिक गरी राख्नु पर्नेछ ।
  - ३.३ तोकिएको सीमाको वा सो भन्दा बढी वा घटीको कारोवार शंकास्पद देखिएमा शंकास्पद कारोवारमा समेत सो विवरण खुलाई पठाउनु पर्नेछ ।
४. सीमा कारोवारको विवरण पठाउन छुट:
निर्देशनको दफा ३ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायका सरकारी निकाय, संस्था, कार्यालय, वा व्यक्तिको खाता मार्फत भए गरेका जम्मा/खर्च कारोवारको सूचना/विवरण सहकारी संस्थाले वित्तीय जानकारी इकाईमा पठाउनु पर्ने छैन:-
- (क) नेपाल सरकार वा नेपाल सरकार अन्तर्गतको कार्यालय वा निकाय तथा नेपाल सरकारको पूर्ण वा अधिकांश स्वामित्व भएको कुनै पनि कार्यालय, कम्पनी, संघ/संस्था वा निकायले गरेको कारोवार,
  - (ख) विशेष ऐन अन्तर्गत स्थापित निकायको कारोवार,
यस खण्डको प्रयोजनका लागि विशेष ऐन अन्तर्गत स्थापित निकाय भन्नाले कुनै खास निकाय स्थापना गर्न बनेको ऐन अन्तर्गत स्थापित निकाय सम्झनु पर्छ ।
  - (ग) सहकारी संस्थाले संस्थागत रुपमा बैंक तथा वित्तीय संस्था वा सरकारी निकायसंग गरेको कारोवार,
  - (घ) पब्लिक लिमिटेड कम्पनीले अन्य पब्लिक कम्पनी, सरकारी वा अर्ध सरकारी कार्यालय, संघ/संस्था, कम्पनी वा निकाय, विशेष कानून बमोजिम स्थापित निकायसंग गरेको कारोवार,
  - (ङ) कुनै सहकारी संस्थाले प्रचलित कानून बमोजिम कर्जा सापटी वा सुविधा प्रदान गरेको कारोवार,
  - (च) कुनै सहकारी संस्थाले आफ्ना कर्मचारीलाई दिएको सेवा सुविधा वापतको कारोवार ।
५. शंकास्पद कारोवारको विवरण पठाउनु पर्ने:
- ५.१ सहकारी संस्थाले यसै निर्देशनको भाग २ मा दिएको आधार बमोजिमको अवस्था रहे भएमा त्यस्ता कुनै कारोवारको सूचना अनुसूचि -३ बमोजिमको ढाँचामा वित्तीय जानकारी इकाईलाई तत्काल दिनु पर्नेछ ।
  - ५.२ सहकारी संस्थाले शंकास्पद कारोवार भनी वित्तीय जानकारी इकाईलाई दिएका जानकारीको अभिलेख खडा गरी कार्यान्वयन अधिकृतले राख्नु पर्नेछ ।

५.३ शंकास्पद कारोवारको हकमा विवरण पठाउनका लागि कारोवारको कुनै सीमा रहने छैन ।

६. जोखिमको वर्गिकरण

६.१ सहकारी संस्थाले आफ्ना सदस्य/ग्राहक, कारोवारको मात्रा, प्रकृति र क्षेत्र हेरी ती कारोवारमा अन्तरनिहित जोखिमलाई पहिचान गरी जोखिमको वर्गिकरण गर्नु पर्नेछ । यसरी वर्गिकरण गर्दा कम्तीमा देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ :-

- (क) अत्याधिक जोखिम
- (ख) जोखिमयुक्त
- (ग) सामान्य जोखिम

६.२ सहकारी संस्थाले देहाय बमोजिमका सदस्य/ग्राहक तथा कारोवारलाई अत्याधिक जोखिम अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ:

- (१) आतङ्क, आतंककारी गतिविधि, आतंकवादी संगठन, संगठित अपराध, लागू औषध लगायत अन्य कुनै पनि किसिमका आपराधिक कार्यलाई प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष सहयोग पुऱ्याउनेसँग सम्बन्धित र त्यस्तो कारोवार,
- (२) राजनैतिक, व्यवसायिक, सामाजिक, वित्तीय, प्रशासनिक आदि क्षेत्रमा उच्च तहमा रहेका स्वदेशी वा विदेशी नागरिक तथा थाहा भएसम्मका निजका परिवार, नजिकका नातेदार वा निहरुसँग सम्बद्ध फर्म, कम्पनी वा संघ/संस्थासँग सम्बन्धित कारोवार,
- (३) आफ्नो नियामक वा निरिक्षण गर्ने निकाय नभएका फर्म, कम्पनी, संस्था वा निकाय र त्यस्तो कारोवार,
- (४) आमने समाने नभई हुन सक्ने कारोवार,
- (५) गैर आवासिय सदस्य/ग्राहकको कारोवार,
- (६) सम्पत्ति शुद्धिकरण र आतङ्कवादी क्रियाकलाप रोकने सम्बन्धमा आवश्यक मापदण्ड नअपनाएका देशका नागरिक वा अन्यको कारोवार,
- (७) संयुक्त राष्ट्र संघ वा अन्य अन्तर सरकारी अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाले आर्थिक नाकाबन्दी लगाएको वा खबरदारी गरेका राष्ट्रका नागरिक वा अन्य व्यक्ति तथा संस्थासँगको कारोवार,
- (८) सम्पत्ति शुद्धिकरण र अन्य वित्तीय अपराधमा संलग्न भएको भनी आम संचार माध्यममा चर्चा पाएका सदस्य/ग्राहकहरु,
- (९) सहकारी संस्थाको कार्यक्षेत्र भित्र हुने गरेका काम कारवाही आदिका आधारमा बढी संका गर्नु पर्ने कारोवार, सदस्य/ग्राहक वा संस्था,
- (१०) कुनै स्थायी संरचना नभएका नाम मात्रका कम्पनीहरु,
- (११) कर, भन्सार, दस्तुर वा अन्य राजश्व आदि छुली, हिनामिना गर्न गराउने भनी बुझिएका/सुनिएका र सो सँग कुनै पनि प्रकारले सम्बन्धित व्यक्तिसँगको कारोवार,
- (१२) गैर वित्तीय संस्थाहरु जस्तै क्यासिनो, घरजग्गा, बहुमुल्य पत्थर धातु, ट्राभल्स एजेन्सी वा नियमन नगरिने पेशामा संलग्न व्यवसाय वा व्यवसायीका कारोवार,
- (१३) शंकास्पद कारोवार पहिचान गर्न सकिने आधार मध्येका कारोवार,

- (१४) सहकारी संस्था आफैले उपयुक्त ठानेका अन्य कारोवार ।
- ६.३ सहकारी संस्थाले देहाय बमोजिमका सदस्य/ग्राहक र कारोवारलाई जोखिमयुक्त ग्राहक तथा कारोवारलाई अन्तर्गत राख्नु पर्नेछः
- (१) प्रविधिको दुरुपयोगबाट हुन सक्ने कारोवार
  - (२) नियामक निकाय नभएका फर्म, कम्पनी, संस्था वा व्यवसायीका कारोवार,
  - (३) आफ्नो वित्तीय अवस्था सम्बन्धी विवरण नियमित प्रकाशन नगर्ने वा गर्नु नपर्ने फर्म, कम्पनी, संस्था वा व्यवसायीका कारोवार,
  - (४) प्रायः नगदमै कारोवार हुने व्यवसाय तथा सोका कारोवार,
  - (५) गैर नाफामूलक स्वदेशी तथा विदेशी गैर सरकारी संस्था तथा सोसँग सम्बन्धित कारोवार ।
  - (६) सहकारी संस्था आफैले उपयुक्त ठानेका अन्य कारोवार ।
- ६.४ सहकारी संस्थाले देहाय बमोजिमका सदस्य/ग्राहक र कारोवारलाई समान्य जोखिमयुक्त ग्राहक तथा कारोवारलाई अन्तर्गत राख्नु पर्नेछः
- (१) विवरण सार्वजनिक हुने
  - (२) नियमन, निरीक्षण, सुपरीवेक्षण गरिने,
  - (३) अत्याधिक जोखिम वा जोखिमयुक्त सूचिमा पर्ने वा शंकास्पद कारोवार अन्तर्गत पर्ने बाहेकका अवस्थामा वित्तीय जानकारी इकाईले सीमा कारोवारको सूचना दिन नपर्ने गरी तोकेका अन्य सदस्य/ग्राहक, संस्था वा सोसँग सम्बन्धित कारोवार ।
- ६.५ सहकारी संस्थाले वर्गिकृत कारोवारको समय समयमा समीक्षा गर्नु पर्ने छ र निहित जोखिम अनुसार सूचिमा हेरफेर गर्न सकिने छ ।
- तर अत्याधिक जोखिम भएका कारोवारको भने प्रत्येक तीन तीन महिनामा समीक्षा गर्नु पर्नेछ ।
७. जोखिम व्यवस्थापन र आन्तरिक निर्देशिका:
- ७.१ सहकारी संस्थाले अत्याधिक जोखिम भएका सदस्य/ग्राहक वा कारोवारको सम्बन्धमा आन्तरिक व्यवस्थापन गर्न, सम्बन्धित निकायमा तत्काल सूचना दिन, अभिलेख राख्न उपयुक्त जोखिम व्यवस्थापन गर्ने संयन्त्र निर्माण गर्नु पर्ने छ ।
- ७.२ सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, नियम तथा यस निर्देशनको अधिनमा रही सहकारी संस्थाले सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण तथा आतङ्ककारी कार्यमा हुने वित्तीय लगानी रोक्न, जोखिम नियन्त्रण, आन्तरिक नियन्त्रण, ग्राहकको उपयुक्त पहिचान, जानकारी व्यवस्थापन, अभिलेख, शंकास्पद कारोवार पहिचान तथा दिनु पर्ने सूचना विवरण एवम् ऐन, नियम, निर्देशनको पालना सम्बन्धमा आवश्यक निर्देशिका बनाई लागू गरी सोको प्रतिलिपी सहितको जानकारी वित्तीय जानकारी इकाईलाई दिनु पर्नेछ । यस्तो निर्देशिकामा सदस्य/ग्राहकको पहिचान सम्बन्धी कार्यविधि, सदस्य/ग्राहक स्वीकार प्रक्रिया, परिचय प्रक्रिया, कारोवार अनुगमन प्रक्रिया र जोखिम व्यवस्थापन प्रक्रिया जस्ता विषय समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

८. कार्यान्वयन अधिकृत:

८.१ सहकारी संस्थाले आफ्नो केन्द्रीय कार्यालयमा व्यवस्थापकीय स्तरको उच्च पदाधिकारीलाई कार्यान्वयन अधिकृत तोकी निजलाई सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, वित्तीय जानकारी इकाइको निर्देशन तथा यस सम्बन्धी अन्य प्रचलित कानून बमोजिमको कार्य गर्ने फोकल प्वाइन्टको रूपमा कार्य गर्ने गरी निजको नाम, ठेगाना, सम्पर्क नम्बर, इमेल लगायतका विवरण वित्तीय जानकारी इकाईमा पठाउनु पर्नेछ ।

८.२ सहकारी संस्थाले आफ्ना शाखा वा कार्यालयबाट उप-दफा (१) बमोजिम तोकिएको कार्यान्वयन अधिकृतलाई विवरण दिन आवश्यकता अनुसार शाखा वा कार्यालयको कर्मचारीलाई समेत जिम्मेवारी दिनु पर्नेछ ।

९. कार्यान्वयन अधिकृतको दायित्व:

कार्यान्वयन अधिकृतको दायित्व देहाय बमोजिम हुनेछ:-

(क) कसूर नियन्त्रण गर्न सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, सो अन्तर्गत जारी भएका नियम, निर्देशन, आदेश, परिपत्र तथा सम्बद्ध अन्य कानून बमोजिम सहकारी संस्थालाई तोकिएको कार्यहरु गर्ने, गराउने,

(ख) सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन तथा सो अन्तर्गत जारी भएका नियम, निर्देशन, आदेश, परिपत्र लगायतका कानूनी दस्तावेजमा उल्लेख भए बमोजिम ग्राहकको पहिचान यकिन गर्ने, गराउने,

(ग) खण्ड (ख) बमोजिमको ग्राहकको पहिचानको अभिलेख दुरुस्त राख्ने, राख्न लगाउने,

(घ) सीमा रकम भन्दा माथिको तथा शंकास्पद देखिएका कारोवारको अभिलेख दुरुस्त राख्ने, र

(ङ) खण्ड (घ) बमोजिमका कारोवारको विवरण तोकिएको समयमा वित्तीय जानकारी इकाईमा पठाउने ।

१०. सहकारी संस्थाको दायित्व:

१०.१ सहकारी संस्थाले वित्तीय जानकारी इकाईलाई प्रदान गर्ने विवरणका सम्बन्धमा कार्यान्वयन अधिकृतलाई सबै किसिमका सूचना प्राप्त गर्ने र प्रदान गर्न सक्ने अधिकार सुनिश्चित गरी सोका लागि आवश्यक व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

१०.२ सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, नियम वा सो अन्तर्गत जारी भएका निर्देशन, आदेश, परिपत्र तथा सम्बद्ध अन्य कानून बमोजिम विवरण तथा सूचना प्रदान गर्ने कार्य सुरक्षित स्थानमा गोपनियता कायम रहने गरी गर्ने व्यवस्था मिलाउने जिम्मेवारी सम्बन्धित सहकारी संस्थाको हुनेछ ।

१०.३ सहकारी संस्थामा सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन र सो अन्तर्गत बनेका नियम, निर्देशन, आदेश वा नीतिको कार्यान्वयन भए नभएको कुराको प्रत्येक तीन महिना र आर्थिक वर्ष समाप्त भएको तीन महिनामा अनुगमन गरी त्यस्तो अनुगमनको प्रतिवेदन वित्तीय जानकारी इकाईमा पेश

गर्ने जिम्मेवारी सो संस्था प्रमुखको हुनेछ र यससँग सम्बन्धित संक्षिप्त विवरण त्यस्तो संस्था वा कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदनमा समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

११. विवरण पठाउने पद्धति:

११.१ सहकारी संस्थाले वित्तीय जानकारी इकाईलाई दिनु पर्ने शंकास्पद कारोवारको सूचना तथा विवरण अनुसूची-२ र सीमा भन्दा बढी रकमको कारोवारको सूचना तथा विवरण अनुसूची-३ बमोजिमको ढाँचामा कार्यान्वयन अधिकृत मार्फत पेश गर्नु पर्नेछ ।

११.२ कार्यान्वयन अधिकृतले शंकास्पद वा अन्य कारोवारलाई पत्र वा फ्याक्स, ईमेल जस्ता विद्युतीय संचार माध्यमबाट वित्तीय जानकारी इकाईलाई प्रदान गर्न सक्नेछ । फ्याक्स, ईमेल जस्ता माध्यमबाट जानकारी प्रदान गरिएको भएमा तत्काल अन्य माध्यमबाट सोको पुष्टी गर्नु पर्नेछ ।

११.३ वित्तीय जानकारी इकाईलाई दिइएको विवरणमा कुनै कुरा छूट भएमा वा त्यस्तो कारोवार गर्दाका समयमा सम्बन्धित व्यक्तिले पेश गरेको विवरण वा जानकारी भन्दा फरक विवरण वा जानकारी पछि प्राप्त भएमा सम्बन्धित सहकारी संस्थाले सोको जानकारी वित्तीय जानकारी इकाईलाई तुरुन्त दिनु पर्नेछ ।

१२. आन्तरिक निर्देशिका:

१२.१ सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, नियम तथा यस निर्देशनको अधीनमा रही सहकारी संस्थाले सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण सम्बन्धमा आवश्यक निर्देशिका बनाई लागू गरी सोको प्रतिलिपी सहितको जानकारी वित्तीय जानकारी इकाईलाई पठाउनु पर्नेछ । यस्तो निर्देशिकामा आफ्नो ग्राहकको पहिचान सम्बन्धी कार्यविधि, ग्राहक स्वीकार प्रक्रिया, ग्राहकको परिचय गर्ने प्रक्रिया, ग्राहकको कारोवारको अनुगमन प्रक्रिया र जोखिम व्यवस्थापन प्रक्रिया जस्ता विषय समेत उल्लेख हुनु पर्नेछ ।

१२.२ सहकारी संस्थाले ग्राहक पहिचानका सम्बन्धमा आफ्नो व्यवसायसँग सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्थाले तय गरेका मार्ग निर्देशनहरु समेत प्रयोग गर्न सक्नेछन् र यसरी तय गरेका मार्ग निर्देशनहरु लागू गर्दा सोको जानकारी तथा मार्ग निर्देशनको एक प्रति वित्तीय जानकारी इकाईलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

१३. जानकारी तथा तालिम:

सहकारी संस्थाले सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतङ्ककारी गतिविधीमा हुने लगानी नियन्त्रण गर्न आवश्यक पर्ने सम्पूर्ण कुराहरुको आन्तरिक व्यवस्थापन गर्ने तथा सो कार्यका लागि आफ्ना कर्मचारीहरुलाई आवश्यक तालिम एवं जानकारीको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

१४. अनुगमन तथा नियमन:

१४.१ वित्तीय जानकारी इकाईले सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन तथा सो अन्तर्गत जारी भएको नियम, विनियम, निर्देशन वा आदेश बमोजिम गर्नु पर्ने कार्यहरु गरे नगरेको सम्बन्धमा समय समयमा अनुगमन गर्न गराउनु सक्नेछ ।

- १४.२ उप-दफा १ बमोजिम अनुगमन गर्दा गराउदा आवश्यक सम्पूर्ण सहयोग गर्नु गराउनु सम्बन्धित सहकारी संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।
१५. गोप्यता भङ्ग गर्न नहुने:
सहकारी संस्था वा सोको कुनै पनि कर्मचारी, पदाधिकारी वा प्रतिनिधिले वित्तीय जानकारी इकाईलाई प्रदान गरेको सूचना, जानकारी, अनुसन्धान तथा तहकिकातको सिलसिलामा वा आफ्नो कर्तव्य पालन गर्दा ज्ञात हुन आएको कुनै पनि तथ्य वा दाखिला भएको कुनै लिखतको गोप्यता प्रचलित कानूनले बाध्य गरेको अवस्थामा बाहेक अन्य अवस्थामा भङ्ग गर्न वा ग्राहक लगायत अन्य कोही कसैलाई कुनै पनि तरिकाबाट जानकारी दिनु हुदैन ।
१६. जरिवाना र कारवाही:
१६.१ सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन तथा सो अन्तर्गत जारी भएको नियम, विनियम, निर्देशन वा आदेश बमोजिम तोकिएको समयमा जानकारी वित्तीय जानकारी इकाईलाई उपलब्ध नगराउने सहकारी संस्थालाई उक्त ऐन बमोजिम वित्तीय जानकारी इकाईले जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
१६.२ सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउन्डरीङ्ग) निवारण ऐन तथा सो अन्तर्गत जारी नियम, विनियम, निर्देशन वा आदेशको उल्लंघन गर्नेलाई सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउन्डरीङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

भाग २

शंकास्पद कारोवार पहिचान गर्ने आधारहरु तथा कारोवारको प्रकृति

१७. सूचना दिनु पर्ने काम कारोवारको प्रकृति:
सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४, सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण नियमावली, २०६६ तथा यस निर्देशन बमोजिम सहकारी संस्थाले आफ्ना सदस्य/ग्राहकसँग सम्बन्धित काम कारोवारको सिलसिलामा कुनै पनि स्वदेशी वा विदेशी नागरिक, सदस्य/ग्राहक, फर्म, कम्पनी, संस्था वा निकायले सम्पत्ति शुद्धिकरण, आतङ्ककारी कार्य वा सम्बद्ध अन्य कसूरजन्य कुनै पनि कार्यहरु गरेको, गर्न लागेको वा गर्न प्रयास गरेको थाहा हुन आएमा वा देखिएमा वा देहाय बमोजिमको कार्य गरे गराएको वा गर्न लागे वा लगाएको पाएमा वा शंका लागेमा सो कुरा शंकास्पद कार्य/गतिविधि/कारोवारको सूचनाको रूपमा अनुसूची -३ को ढाँचामा वित्तीय जानकारी इकाईलाई तत्काल सूचना गर्नु पर्नेछ:-
- १७.१ नेपाल वा विदेशमा कुनै कसूर वा अपराधबाट प्राप्त वा प्रचलित कानून बमोजिम लान ल्याउन नमिल्ने कुनै पनि प्रकारको सम्पत्ति (रकम समेत), सोमा प्रयोग भएका वा गर्न खोजिएका वस्तु, उपकरण वा कुनै पनि श्रोत साधन जुनसुकै उपाय वा माध्यमबाट स्थानान्तरण, ओसार पसार वा त्यस्तो प्रकृतिको कुनै कार्य गरे गराए वा गर्न लगाएमा,
- १७.२ नेपाल वा विदेशमा कुनै कसूर वा अपराधबाट प्राप्त रकम वा अन्य कुनै पनि प्रकारको सम्पत्ति प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा प्राप्त, धारण, भोगचलन वा प्रयोग गरेमा, त्यस्तो सम्पत्ति कुनै प्रकारबाट लगानी गरी प्राप्त गरेमा वा त्यसरी आएको

वा बढे बढाएको सम्पत्तिलाई कानूनी रूपले प्राप्त गरेको, आर्जन गरेको सम्पत्तिको रूपमा भोगचलन गरेमा, धारण गरेमा वा प्रयोग वा उपभोग गरेमा वा त्यस्तो देखाउने कार्य वा सो सम्पत्तिसँग सम्बन्धित अन्य कुनै पनि कार्य गरेमा वा त्यस्तो सम्पत्तिको स्रोत लुकाउने वा त्यस्तो सम्पत्ति प्राप्त गर्ने व्यक्तिलाई कानूनी कारबाहीबाट बचाउने उद्देश्यले त्यस्तो सम्पत्ति रूपान्तरण गर्न, लुकाउन वा स्थानान्तरण गर्न कसैलाई मद्दत गरेमा,

- १७.३ नेपाल वा विदेशमा कुनै कसूर वा अपराध गर्न गराउन प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष उद्योग, मद्दत, सहयोग, वा दुरुत्साहन गरे गराएमा,
- १७.४ सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी ऐन, नियम वा निर्देशन बमोजिम सूचना दिनु पर्ने कसूरको बारेमा सूचना नदिएको, दिन नखोजेको वा लुकाउन प्रयास गरे गराएको अवस्था देखिएमा,
- १७.५ सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ बमोजिम दिनु पर्ने वा दिएको सूचना/जानकारी कानून बमोजिम बाहेक असम्बद्ध पक्ष वा अन्य कसैलाई जानकारी दिएको वा दिन लगाएको देखिएमा,
- १७.६ कसूर वा अपराधसँग सम्बन्धित सदस्य/ग्राहकको रकम, सम्पत्ति अन्य सदस्य/ग्राहकको भोग, स्वामित्व, प्रयोग, प्रचलनमा गएको, पठाएको, प्राप्त गरेको वा त्यस्तो गर्ने प्रयास गरे गराएकोमा देखिएमा,
- १७.७ कुनै वित्तीय कसूर वा अपराध गरे गराएको वा गर्न लागेको वा लगाएको अवस्था देखिएमा,
- १७.८ कसूर वा अपराधसँग सम्बन्धित कुनै पनि सदस्य/ग्राहक वा संस्थाको पहिचान सम्बन्धी विवरण भए गरेमा ।
१८. आतङ्ककारीको पहिचान, कारोवारमा नियन्त्रण र सूचना
- १८.१ सहकारी संस्थाले संयुक्त राष्ट्र संघ, सुरक्षा परिषद्को निर्णय नं. १२६७ तथा सोसँग सम्बन्धित आतङ्ककारीका रूपमा सूचिकृत अल कायदा, तालिवान लगायत समय समयमा तोकिएका अन्य संस्था, समूह वा व्यक्ति र त्यस्तासँग सम्बद्ध कुनै पनि संस्था, समूह वा व्यक्तिसँग कुनै पनि काम कारोवार गर्नु गराउन हुदैन ।
- १८.२ खण्ड ५.१ बमोजिमको कुनै काम कारोवार सहकारी संस्थामा रहे भएको पाइएमा वा थाहा पाएमा तत्काल रोक्का गरी शंकास्पद कारोवारको रूपमा यस इकाईलाई जानकारी पठाई सोको जानकारी अपराध नियन्त्रण गर्ने सम्बन्धित सरकारी निकाय वा अधिकारीलाई समेत दिनु पर्नेछ ।
- १८.३ सहकारी संस्थाले खण्ड ५.१ बमोजिमका संस्था, समूह वा सदस्य/ग्राहक सम्बन्धी जानकारी संयुक्त राष्ट्र संघको वेभ साइट <http://www.un.org/sc/committees/1267/pdf/consolidatedlist.pdf> बाट प्राप्त गरी सोको पहिचान र नियन्त्रण गर्ने आवश्यक संयन्त्र तत्काल निर्माण गर्नु पर्ने छ ।
- १८.४ सहकारी संस्थाले सार्क, युरोपियन युनियन लगायत विश्वका विभिन्न अन्तरसरकारी, अन्तर्राष्ट्रिय वा क्षेत्रीय संघ/संस्थाले आतङ्ककारीका रूपमा सूचिकृत गरेका कुनै पनि संस्था, समूह वा व्यक्ति र त्यस्ता कार्यसँग सम्बद्ध कुनै पनि संस्था, समूह वा व्यक्तिसँग कुनै पनि काम कारोवार गर्नु गराउन हुदैन र सो

बमोजिमको कुनै काम कारोवार सहकारी संस्थामा रहे भएको पाइएमा वा थाहा पाएमा तत्काल रोक्का गरी शंकास्पद कारोवारको रूपमा यस इकाईलाई जानकारी पठाई सोको जानकारी अपराध नियन्त्रण गर्ने सम्बन्धित सरकारी निकाय वा अधिकारीलाई समेत दिनु पर्नेछ ।

१८.५ नेपालको प्रचलित कानून वा कानूनी व्यवस्थाले अन्यथा गरेकोमा बाहेक सहकारी संस्थाले विभिन्न मुलुकले आतंककारी वा आपराधिक गिरोहका रूपमा घोषणा गरेका कुनै संस्था, समूह वा व्यक्ति र त्यस्तासँग सम्बद्ध कुनै पनि संस्था, समूह वा व्यक्तिसँग कुनै पनि काम कारोवार गर्नु गराउन हुदैन र सो बमोजिमको कुनै काम कारोवार सहकारी संस्थामा रहे भएको पाइएमा वा थाहा पाएमा तत्काल शंकास्पद कारोवारको रूपमा यस इकाईलाई पठाई सोको जानकारी अपराध नियन्त्रण गर्ने सम्बन्धित सरकारी अधिकारीलाई समेत दिनु पर्नेछ ।

१८.६ देहाय बमोजिमका अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धी, सन्धी, सम्झौता बमोजिम गरेको कुनै पनि कसूरलाई शंकास्पद कारोवार अन्तर्गत राखी वित्तीय जानकारी इकाईलाई तत्काल सूचना दिनु पर्ने छ ।

- (१) सन् १९६३ मा सम्पन्न वायुयानभिन्न भएका कसूर तथा अन्य केही कार्य सम्बन्धी टोकियो महासन्धि (टोकियो कन्भेन्सन अन अफेन्सेज एण्ड सर्टेन अदर एक्ट्स कमिटेड अन बोर्ड एअरक्राफ्ट)
- (२) सन् १९७० मा हेगमा सम्पन्न भएको वायुयानको गैर कानूनी कब्जाको दमन सम्बन्धी महासन्धि (कन्भेन्सन फर द सप्रेसन अफ अनलफूल सिजर अफ एअरक्राफ्ट)
- (३) सन् १९७१ मा मन्ट्रियलमा सम्पन्न भएको गैर सैनिक हवाई उडानको सुरक्षाको विरुद्ध गरिने गैर कानूनी कारवाहीको दमन सम्बन्धी महासन्धि (कन्भेन्सन फर द सप्रेसन अफ अनलफूल एकट्स एगेन्स्ट द सेफ्टी अफ सिभिल एभिएशन)
- (४) सन् १९७३ मा सम्पन्न भएको कूटनैतिक प्रतिनिधि लगायत अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा संरक्षित सदस्य/ग्राहकहरु विरुद्धको अपराध निवारण तथा सजाय सम्बन्धी महासन्धि (कन्भेन्सन अन द प्रिभेन्सन एण्ड पनिश्मेण्ट अफ क्राइम एगेन्स्ट इण्टरनेशनल्ली प्रोटेक्टेड पर्सन्स इन्क्लूडिङ डिप्लोम्याटिक एजेण्ट्स)
- (५) सन् १९७९ मा सम्पन्न शरीर बन्धक लिने विरुद्धको महासन्धि (इन्टरनेशनल कन्भेन्सन एगेन्स्ट द टेकिङ्ग अफ होस्टेजेज)
- (६) सन् १९८७ मा सम्पन्न आतङ्कवादको दमन सम्बन्धी सार्क क्षेत्रीय महासन्धि (सार्क रिजनल कन्भेन्सन अन सप्रेसन अफ टेरोरिज्म)
- (७) लागूऔषध तथा मनोद्विपक पदार्थको गैर कानूनी ओसार पसार र बेचबिखन विरुद्ध संयुक्त राष्ट्र संघीय महासन्धी, १९८८ (यु. एन. कन्भेन्सन अगेन्स्ट इलिसिट ट्राफिक इन नारकोटिक ड्रग्स एण्ड साइकोट्रपिक सब्स्टान्सेस्, १९८८)

- (८) आतङ्कवादी कार्यमा वित्तीय लगानी दमन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्र संघीय महासन्धी, १९९९ (यु. एन. कन्भेन्सन फर द सप्रेसन अफ द फाइनान्सिङ्ग अफ टेरोरिज्म)
- (९) बहुदेशिय संगठित अपराध सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्र संघीय महासन्धी, २००० (यु. एन. कन्भेन्सन अगेन्स्ट ट्रान्सनेशनल अर्गनाइज्ड क्राइम)
- (१०) भ्रष्टाचार विरुद्ध संयुक्त राष्ट्र संघीय महासन्धी, २००३ (यु. एन. कन्भेन्सन अगेन्स्ट करप्सन)
- (११) संयुक्त राष्ट्र संघ, सुरक्षा परिषदको निर्णय नं १२६७ तथा सोसँग सम्बन्धित अन्य निर्णय
- (१२) आतङ्कवादी वा अन्य आपराधिक काम कारवाहीको विरुद्ध नेपाल पक्ष भएको अन्य कुनै महासन्धि, सन्धी, सम्झौता
- (१३) सदस्य/ग्राहकको सामान्य आर्थिक अवस्थाले गर्न संभव नदेखिने किसिमका कुनै पनि कारोवार,
- (१४) आफूलाई उपलब्ध गराईएको विवरणसँग मेल नखाने प्रकृतिको कारोवार,
- (१५) कुनै व्यापार वा व्यवसायको क्रममा सामान्य रूपले संभव नहुने खालको वा अस्वभाविक प्रकृतिको कुनै पनि कारोवार,
- (१६) कुनै सदस्य/ग्राहकको आर्थिक वा व्यवसायिक कारोवारमा आएको असामान्य वृद्धि वा परिवर्तन,
- (१७) आय श्रोत नखुलेको वा नखुलाएको वा श्रोतको बारेमा चित्तबुझ्दो विवरण प्राप्त नभएको अवस्थाको कारोवार,
- (१८) उपयुक्त पहिचान (CDD) प्रक्रिया पूरा नगर्ने वा गर्न नसक्ने सदस्य/ग्राहकसँगको कारोवार,
- (१९) कुनै पनि किसिमका आतंककारी गतिविधि, आतंकवादी संगठन वा कुनै पनि आपराधिक कार्यलाई प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग पुऱ्याउने देखिएको कारोवार,
- (२०) नेपाल सरकारले आतंकवादी वा आपराधिक गतिविधिमा संलग्न भनि तोकिएका व्यक्ति वा संस्था, वा अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा संयुक्त राष्ट्र संघले बिभिन्न प्रस्ताव मार्फत आतंकवादी वा अपराधिको सूचीमा राखेका व्यक्ति वा संस्थाको कारोवार,
- (२१) आतंककारी गतिविधिमा संलग्न व्यक्ति, संगठन वा आपराधिक कार्यहरूसँग प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सम्बन्धित हुन सक्ने कारोवार वा सोसँग सम्बन्धित अन्य कुनै पनि व्यक्तिको कारोवार,
- (२२) कुनै पनि किसिमले संकास्पद देखिने कारोवार वा सम्पत्ति शुद्धिकरण गर्ने उद्देश्यले वा आतंककारी वा आपराधिक गतिविधिलाई प्रोत्साहन गर्ने गरी गरेको वा भएको देखिने वा शंका लाग्ने कारोवार,
- (२३) कुनै पनि हिसावले अस्वभाविक वा शंकास्पद देखिने कारोवार,
- (२४) संकास्पद कारोवार गर्न प्रयास गर्ने व्यक्ति तथा संस्थाको कारोवार ।

१९. शंकास्पद सूचना दिन सहयोग पुग्ने संभावित आधार:

सहकारी संस्थासँग नेपाली वा विदेशी सदस्य/ग्राहकले गरेका वा गर्न खोजेका काम कारोवारको सिलसिलामा देहाय बमोजिमका कार्य गरेको, गर्न गराउन लागेको वा त्यस्तो आसंका लागेको वा सोमा कोही कसैबाट प्रत्यक्ष वा कुनै पनि प्रकारको अप्रत्यक्ष सहयोग, लगानी, योगदान भएको वा हुन लागेको आशंका लागेमा वा त्यस्तो अवस्था महशुस भएमा वा जानकारी हुन आएमा उक्त परिस्थिति र अवस्थालाई तत्काल शंकास्पद विषयको सूचना दिने आधार मान्न सकिने छः-

- (१) कसैले कर, भन्सार, मालपोत, विद्युत, पानी, टेलिफोन लगायत अन्य राजश्व वा सरकारी दस्तुर छली वा नतिरी सम्पत्ति (रकम समेत) आर्जन गरेको देखिएको,
- (२) कसैको आर्थिक हैसियत, पेशा व्यवसाय वा काम कारवाहीबाट सामान्यतया आर्जन गर्न सकिने भन्दा फरक, अपत्यारिलो, अस्वभाविक जीवन स्तर सञ्चालन गरेको वा नसुहाउदो आर्थिक कारोवार वा क्रियाकलाप गरेको देखिएको,
- (३) मनासिव माफिकको कारण नै नभई अचानक आर्थिक वृद्धि वा हैसियत बढेको देखिएको,
- (४) मनासिव माफिकको कारण नै नभई विगतको वित्तीय पृष्ठभूमि भन्दा तात्त्विक फरक पर्ने वित्तीय हैसियत देखिएको वा सो बमोजिमको खरिद, निर्माण, व्यवसाय गर्न खोजेको वा त्यस्तो कार्य आयश्रोत वा आर्थिक हैसियतसँग मेल नखाने देखिएको,
- (५) आय श्रोत नखुलेको वा नखुलाएको वा श्रोतको बारेमा चित्तबुभ्दो विवरण प्राप्त नभएको,
- (६) मनासिव माफिकको कारण नै नभइ वा प्रत्यक्ष रुपमा सम्बन्धित नभएको वा विना उद्देश्यको देखिएको,
- (७) काम कारोवारको सिलसिलामा प्रचलित कानून बमोजिम खुल्नु पर्ने पहिचान लगायत अन्य विवरण विना कारण नखुलेको वा खुलाउन नचाहे जस्तो देखिएको
- (८) कुनै पनि काम कारोवारमा वित्तीय जानकारी इकाईलाई नियमित सूचना प्रदान गर्ने भनी कुनै सीमा तोकिएको भएमा सो सिमा भन्दा कम रकममा बारम्बार कारोवार भएको देखिएको,
- (९) कुनै कसूरको सिलसिलामा प्रहरी, अख्तियार, कर, राजश्व अनुसन्धान लगायतका अन्य अपराध अनुसन्धानकारी निकायले छानविन, अनुसन्धान तहकिकात गरिरहेको वा त्यस्ता निकायबाट खोजी भैरहेकाहरूसँग काम कारोवार सम्बन्धित रहेको,
- (१०) नेपाल राष्ट्र बैंक, बीमा समिति, धितोपत्र बोर्ड, स्टक एक्सचेन्ज, कम्पनी रजिष्ट्रार, सहकारी विभाग, बार काउन्सिल, चाटर्ड एकाउन्टेन्ट एशोसिएसन लगायतका अन्य नियमनकारी निकायले कारवाही शुरु गरेको वा कारवाही गरेकाहरूसँग सम्बन्धित रहेको काम कारोवारमा सहकारी संस्थालाई पनि शंका लागेको,

- (११) कर्जा सूचना केन्द्र वा आफूले कुनै कालो सूचि वा जोखिमको सूचीमा राखेकासँग सम्बद्ध रहेको देखिई सोमा शंका लागेको,
- (१२) विदेशी अपराध अनुसन्धान गर्ने वा नियमन गर्ने निकाय वा सरकारले छानविन, अनुसन्धान तहकिकात वा कारवाही गरिरहेका सदस्य/ग्राहकहरूसँग सम्बन्धित रहेको बुझिन वा थाहा हुन आएको,
- (१३) बालबालिका, महिला वा अनाथ लगायत अन्य कुनै पनि सदस्य/ग्राहकको कुनै पनि प्रकारले हुने यौन शोषण, दुर्व्यवहार जस्तो कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (१४) जबरजस्ती तरिकाले रकम, चन्दा वा कुनै पनि प्रकारको सम्पत्ति वा अन्य वस्तु वा सहयोग लिने, दिने, दिन बाध्य गर्ने वा जबरजस्ती असुली जस्ता कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (१५) कुनै पनि वस्तुको तस्करी, अवैध पेशा, व्यापार, व्यवसाय, चोरी, डकैति, नक्कली वा अवैध उत्पादन, अपचलन वा अवैध ओसार पसार कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (१६) हातहतियार खरखजाना सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (१७) विदेशी विनिमय नियमित गर्ने सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (१८) ज्यान, चोरी, ठगी, कित्ते कागज, खोटा चलन, अपहरण वा शरीर बन्धक सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (१९) लागू औषध नियन्त्रण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२०) राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्य जन्तु संरक्षण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२१) मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार नियन्त्रण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२२) सहकारी सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२३) वन सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२४) भ्रष्टाचार निवारण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२५) बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गत कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२६) बैङ्किङ्ग कसूर तथा सजाय सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२७) प्राचीन स्मारक संरक्षण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,

- (२८) उपभोक्ता संरक्षण, कालोबजार नियन्त्रण, प्रतिस्पर्धा सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२९) कम्पनी, वाणिज्य, आपूर्ति, यातायात व्यवसाय सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३०) शिक्षा, स्वास्थ्य, औषधी, वातावरण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३१) वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३२) चिह्न, जुवा, चन्दा सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३३) भित्री कारोवार, भुटो कारोवार वा धितोपत्र, बीमा सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३४) विनिमेय अधिकारपत्र सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३५) निर्वाचन सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३६) बौद्धिक तथा औद्योगिक सम्पत्ति सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३७) संचार, प्रशासन, विज्ञापन सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३८) जग्गा घर, सम्पत्ति सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३९) भन्सार, राजस्व, कर सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (४०) अध्यागमन, नागरिकता, राहदानी सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (४१) संघ/संस्था सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (४२) आप्रवासी बेचबिखन, अपहरण, बन्धक जस्तो कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (४३) नेपाल सरकारले आतंकवादी वा अपराधिक गतिविधिमा संलग्न भनि तोकिएका व्यक्ति वा संस्था, वा अन्तर्राष्ट्रिय रुपमा संयुक्त राष्ट्र संघले विभिन्न प्रस्ताव मार्फत आतंकवादी वा अपराधिको सूचीमा राखेको, वा आतङ्क, आतंककारी गतिविधि, आतंकवादी संगठन, संगठित अपराध, लागू औषध लगायत अन्य कुनै पनि किसिमका अपराधिक कार्यलाई प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष सहयोग पुऱ्याउनेसँग सम्बन्धित रहेको,
- (४४) स्वदेशी वा विदेशी संचार माध्यमहरूले अपराधिक सम्बन्धमा कुनै व्यक्ति वा संस्थाका बारेमा गरेको टिप्पणी वा समाचार सम्प्रेषणका आधारमा हेर्दा सूचना गर्नु पर्ने प्रकृतिको देखिएको,

- (४५) संकास्पद कारोवार गर्न प्रयास गर्नेसँग सम्बन्धित रहेको वा कुनै पनि किसिमले संकास्पद, सम्पत्ति शुद्धिकरण, आतंककारी वा आपराधिक गतिविधिबाट वा सोलाई प्रोत्साहन गर्ने गरी गरेको वा भएको देखिने वा शंका लाग्ने कारोवार वा कुनै पनि हिसावले अश्वभाविक वा शंकास्पद देखिएको,
- (४६) बिना कारण बारम्बार पिक आवर वा भिडभाडमा मात्र काम कारोवार गर्न आउने देखिएको,
- (४७) काम गराउनु पर्ने कर्मचारीसँग अनुचित वा अश्वभाविक नजिकको सम्बन्ध राख्न खोजिएको,
- (४८) एक भन्दा बढी असम्बन्धित सदस्य/ग्राहकको समान ठेगाना भएको,
- (४९) नगद बाहेकका उपकरणबाट काम कारोवार गर्नु पर्ने अवस्थामा पनि नगदमै काम कारोवार गर्न खोजेको, निश्चित रकम भन्दा माथि नगदमा काम कारोवार गर्ने नसकिने भनी तोकिएको सीमा भए सोमा नपार्न तथा छल्ल टुक्रा टुक्रा गरी नगदमा कारोवार गरेमा वा कुनै संस्था, व्यक्ति वा कारोवार मात्राको आधारमा नगदमै कारोवार गर्नु पर्ने नदेखिए तापनि नगदमा कारोवार गर्ने गरेको पाएमा
- (५०) अनुमति लिनु पर्नेमा नलिई वा नविकरण गर्नु पर्नेमा नगरी कारोवार गरेको वा गर्न खोजेको,
- (५१) प्रचलित कानून बमोजिम नियमनकारी वा तालुक निकायले अन्य आधार दिएको,
- (५२) कुनै फर्म, कम्पनी, संस्था वा निकायसँग सम्बन्धित सदस्य/ग्राहकको आर्थिक हैसियत काम कारोवारको सिलसिलामा अश्वभाविक वा अपत्यारिलो देखिएमा,
- (५३) कसैले आफ्नो काम कारोवार लुकाउन आफू बाहेक अन्य व्यक्तिको नाममा काम कारोवार गरेमा गर्न खोजेको देखिएमा,
- (५४) कुनै सहकारी संस्था, फर्म, कम्पनी वा निकायले संस्थागत काम कारोवार गर्दा व्यक्तिगत नाममा लेनदेन, रजिष्ट्रेशन वा कारोवार गर्दा,
- (५५) प्रचलित कानून बमोजिम कुनै अन्य कारणले शंकास्पद देखिएको,
- (५६) माथि उल्लिखित कार्यमा मतियार भई वा सहयोगीको रूपमा कार्य गरेको ।

अनुसूची - १

सदस्य/ग्राहक परिचय सम्बन्धी प्रक्रिया

१. सहकारी संस्थाले कारोवारको सन्दर्भमा सदस्य/ग्राहकको प्रकृति हेरी देहाय बमोजिमको सूचना तथा कागजातहरु लिनु पर्नेछ । साथै, आवश्यक परेमा ग्राहकसँग व्यक्तिगत अन्तरवार्ता समेत लिनु पर्नेछ ।

(क) व्यक्तिगत खाता

स्पष्ट नाम, थर

पिता वा पतिको नाम

स्थायी ठेगाना (ठेगाना प्रमाणित गर्ने आवश्यक कागजात हुनुपर्ने, त्यस्ता कागजातहरुमा नागरिकताको प्रमाणपत्र, राहदानी, पानी तथा बिजुलीको बिल, आवश्यक परेमा सम्बन्धित कर्मचारीले स्थलगत भ्रमण गरी तयार गरेको नक्सा, मतदाता परिचयपत्र, लालपूर्जा, आदि)

अस्थायी ठेगाना

जन्म मिति

टेलिफोन नम्बर (भएमा उल्लेख गर्ने)

नागरिकता/पासपोर्ट (नम्बर र विवरण समेत)

नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारको स्वामित्व भएको संस्थामा काम गर्ने कर्मचारी भए परिचयपत्रको छवी चित्र फोटो

स्थायी लेखा नम्बर लिएको भए सो नम्बर

अन्य आवश्यक कागजातहरु (संस्था स्वयंले तोक्न सक्ने)

(ख) साभेदारी वा व्यक्तिगत फर्मको खाता

फर्मको नाम

ठेगाना

टेलिफोन/मोवाइल नम्बर (भएमा उल्लेख गर्ने)

साभेदार सबैको नाम र तीनको ठेगाना (फोन नं. सहित)

साभेदारको फोटो

फर्म रजिष्ट्रेशनको प्रमाणपत्र

फर्मका साभेदार बीच भएको कबुलियतनामा

साभेदार फर्म भए आर्थिक तथा प्रशासनिक कारोवार गर्ने सम्बन्धमा दिएको अख्तियारनामा

स्थायी लेखा नम्बर

अन्य आवश्यक कागजातहरु (संस्था स्वयंले तोक्न सक्ने)

(ग) कम्पनीको खाता

कम्पनीको नाम

केन्द्रीय कार्यालय रहेको स्थान

पुरा ठेगाना (टेलिफोन, फ्याक्स समेत)
संस्थापना र गठन सम्बन्धी प्रमाणपत्र तथा कम्पनीको
प्रबन्धपत्र र नियमावली
सञ्चालक समितिका सदस्यहरूको नाम र ठेगाना (भएमा फोन
नम्बर समेत उल्लेख गर्ने)
सञ्चालक समितिका सदस्यहरूको फोटो
खाता खोल्ने र खाता सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा सञ्चालक
समितिले गरेको निर्णय र अख्तियारी
सञ्चालक समितिले कार्यकारी प्रमुख र अन्य अधिकृत
कर्मचारीलाई आर्थिक कारोवारको सम्बन्धमा प्रदान गरेको
अख्तियारी
स्थायी लेखा नम्बर
अन्य आवश्यक कागजातहरू (संस्था स्वयंले तोक्न सक्ने)

(घ) क्लब/गैरसरकारी संघ/संस्थाको खाता

क्लब तथा गैरसरकारी संघ संस्थाको नाम
ठेगाना
संस्था दर्ता प्रमाणपत्र
विधान
कार्य समितिको पदाधिकारीहरूको नाम र ठेगाना
टेलिफोन नम्बर
खाता खोल्ने सम्बन्धी कार्य समितिको निर्णय
क्लब वा गैरसरकारी संस्थाको सञ्चालक/कार्यकारी समितिका
पदाधिकारीहरूको फोटो
खाता सञ्चालन तथा आर्थिक कारोवार सम्बन्धी अख्तियारी
स्थायी लेखा नम्बर
अन्य आवश्यक कागजातहरू (संस्था स्वयंले तोक्न सक्ने)

(ङ) सहकारी संस्थाको खाता

संस्थाको नाम
ठेगाना
फोन नं. (भएमा उल्लेख गर्ने)
संस्थाको विनियम
सञ्चालक समितिका सदस्यहरूको नाम र ठेगाना (भएमा फोन
नम्बर समेत उल्लेख गर्ने)
सञ्चालक समितिका सदस्यहरूको फोटो
संस्था दर्ता सम्बन्धी प्रमाणपत्र
खाता खोल्ने सम्बन्धी बोर्डको निर्णय र आर्थिक कारोवार गर्ने
सम्बन्धी अख्तियारी
स्थायी लेखा नम्बर
अन्य आवश्यक कागजातहरू (संस्था स्वयंले तोक्न सक्ने)

(च) सार्वजनिक गुठी वा निजी गुठीको खाता

नाम

ठेगाना

फोन नं. (भएमा उल्लेख गर्ने)

विधान

गुठी स्थापना सम्बन्धी भएको कबुलियतनामा

गुठी संचालकको नाम र ठेगाना

गुठी संचालकको फोटो

गुठी स्थापना सम्बन्धी प्रमाणपत्र

सञ्चालक/व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरूको नाम र ठेगाना

खाता खोल्ने सम्बन्धी सञ्चालक/व्यवस्थापन समितिको निर्णय

र आर्थिक कारोवार सम्बन्धी अख्तियारी

अन्य आवश्यक कागजातहरू (संस्था स्वयंले तोक्न सक्ने)

(छ) स्कूल वा क्याम्पसको खाता

स्कूल वा क्याम्पसको नाम

ठेगाना

प्रबन्धपत्र र नियमावली

संस्था स्वीकृतिको प्रमाणपत्र

स्कूल वा क्याम्पसको प्रमुख पदाधिकारीको नाम, थर, ठेगाना,

फोन नं. र फोटो

सञ्चालक/व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरूको नाम र ठेगाना (भएमा फोन नम्बर समेत उल्लेख गर्ने)

सञ्चालक/व्यवस्थापन समितिका खाता खोल्ने सम्बन्धी गरेको निर्णय र आर्थिक कारोवार सम्बन्धी दिएको अख्तियारी

स्थायी लेखा नम्बर लिएको भए सो नम्बर

अन्य आवश्यक कागजातहरू (संस्था स्वयंले तोक्न सक्ने)

अनुसूचि - ३
सहकारी संस्थाले शंकास्पद कारोवारको विवरण पठाउने ढाँचा

सहकारी संस्थाको नाम :

क्र.सं.	खातावाल सदस्य/ग्राहकको नाम र ठेगाना (राहदानी तथा प्रवेशआज्ञा, नागरिकताको प्रमाणपत्र वा राष्ट्रियता खुल्ने परिचयपत्र मध्ये कुनै एकको प्रतिलिपि)	पेशा/व्यवसाय	शाखा	कारोवारको मिति	कारोवारको प्रकृत	कारोवारको रकम	रकमको श्रोत	शंकास्पद हुनाको कारण	कैफियत

विवरण पेश गर्नेको हस्ताक्षर:
(कार्यान्वयन अधिकृत/आधिकारिक प्रतिनिधि)
नाम:
पद:
फोन:
इमेल:
फ्याक्स:
मिति:

नोट: विवरण पठाउदा देहाय बमोजिमको ठेगानामा पठाउनु पर्नेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

वित्तीय जानकारी इकाइ

बालुवाटार, काठमाण्डौ

फोन: ४४१९८०४, ४४१९८०५, ४४१९८०७ (Ext.
४१४, ४१७, ४१८)

फ्याक्स: ४४४१०५१

इमेल: reportfiu@nrb.org.np